

УДК: 378.016:[373.3.011.3-051:821.161.2]

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/81-2-45>

Тамара ШЕВЧУК,

orcid.org/0000-0003-4094-7744

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри теорії і методик початкової освіти

Рівненського державного гуманітарного університету

(Рівне, Україна) 3638004 @ gmail.com

Тетяна КОСТОЛОВИЧ,

orcid.org/0000-0001-5284-0296

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії і методик початкової освіти

Рівненського державного гуманітарного університету

(Рівне, Україна) tkostolovich@ukr.net

Ольга ТКАЧУК,

orcid.org/0009-0006-3523-8328

старший викладач кафедри теорії і методик початкової освіти

Рівненського державного гуманітарного університету

(Рівне, Україна) Tkachuk64@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті висвітлено особливості використання художнього тексту в процесі формування мовленнєвої особистості майбутнього вчителя початкової освіти. Проаналізовано функції художнього тексту, що зумовлюють чітке окреслення змістових критеріїв (соціокультурний, лінгвістичний, дидактичний, сенситивний, комунікативно-когнітивний), їх відбору на заняття предметів лінгвістичного циклу з урахуванням завдань професійно-зорієнтованого навчання, формування мовленнєвої особистості студента як майбутнього фахівця початкової освіти. Обґрунтовано закономірності функціонування в художньому тексті лінгвістичних одиниць, їх взаємозв'язки на різних мовних рівнях, що дозволяє вивчати ту чи іншу категорію від її семантики та форми, лексико-граматичних ознак до закономірної функції. Така послідовність роботи над текстовим матеріалом сприяє засвоєнню мовного матеріалу не абстрактно, а усвідомлено, практично: мовні одиниці й лінгвістичні категорії сприймаються студентами як факти «живого» мовленнєвого акту. Акцентовано увагу на значенні системного засвоєння здобувачами вищої освіти мовних одиниць на основі художнього тексту. Підкреслено, що саме системне вивчення лінгвістичних явищ дозволяє продемонструвати мовні одиниці в міжрівневій єдності, поєднувати їх вивчення з розв'язанням комунікативних завдань, посилювати мотиваційне забезпечення освітнього процесу, викликати бажання спілкуватися і писати українською, стимулювати інтерес викладача й студентів до спільної діяльності. Охарактеризовано змістову спрямованість художніх текстів (лінгвістичну, етнопедагогічну, едукаційну). Зауважено, що цілеспрямований добір текстів і завдань, продумана система роботи, яка передбачає виконання значної кількості упорядкованих і взаємопов'язаних навчальних дій студентів на невеликому текстовому матеріалі, дає змогу ефективно організувати процес формування мовленнєвої компетентності здобувачів вищої освіти в контексті їхньої майбутньої мовної діяльності, створити активне мовленнєве середовище, сприяти мовленнєвому розвитку, удосконаленню чуття мови, комунікативних умінь, формуванню мовленнєвої особистості.

Ключові слова: *текст, критерії відбору текстів, мовні одиниці, мовленнєва особистість, мовленнєва компетентність.*

Tamara SHEVCHUK,*orcid.org/0000-0003-4094-7744**Candidate of Philological Sciences,**Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Primary Education**Rivne State University of Humanities**(Rivne, Ukraine) 3638004 @gmail.com***Tatiana KOSTOLOVYCH,***orcid.org/0000-0001-5284-0296**Candidate of Pedagogical Sciences,**Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Primary Education**Rivne State University of Humanities**(Rivne, Ukraine) tkostolovich@ukr.net***Olga TKACHUK,***orcid.org/0009-0006-3523-8328**Senior Lecturer at the Department of Theory and Methods of Primary Education,**Rivne State University of Humanities**(Rivne, Ukraine) Tkachuk64@gmail.com*

THE USE OF AN ARTISTIC TEXT IN THE PROCESS OF FORMING THE SPEECH PERSONALITY OF THE FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHER

The article highlights the features of using a literary text in the process of forming the speech personality of a future primary education teacher. The functions of a literary text are analyzed, which determine a clear delineation of content criteria (sociocultural, linguistic, didactic, sensitive, communicative-cognitive), their selection for classes in linguistic cycle subjects taking into account the tasks of professionally oriented training, the formation of a student's speech personality as a future primary education specialist. The regularities of functioning in a literary text of linguistic units, their interrelationships at different language levels are substantiated, which allows studying a particular category from its semantics and form, lexical and grammatical features to a regular function. Such a sequence of work on text material contributes to the assimilation of speech material not abstractly, but consciously, practically: linguistic units and linguistic categories are perceived by students as facts of a "living" speech act. The importance of systematic assimilation of language units by higher education students based on a literary text is emphasized. It is emphasized that it is the systematic study of linguistic phenomena that allows demonstrating language units in interlevel unity, combining their study with solving communicative tasks, strengthening the motivational support of the educational process, causing a desire to communicate and write in Ukrainian, and stimulating the interest of the teacher and students in joint activities. The content orientation of literary texts (linguistic, ethnopedagogical, educational) is characterized. It was noted that a purposeful selection of texts and tasks, a well-thought-out work system, which involves the performance of a significant number of orderly and interconnected educational actions by students on a small text material, makes it possible to effectively organize the process of forming the speech competence of higher education students in the context of their future speech activity, create an active speech environment, promote speech development, improve the sense of speech, communicative skills, and form a speech personality.

Key words: *text, text selection criteria, language units, speech personality, speech competence.*

Постановка проблеми. Соціальні вимоги сьогодення, нові орієнтири мовної освіти, визначені у Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») та Державному стандарті й концепції «Нова українська школа», зумовлюють пошуки нових підходів до реалізації мовного змісту освіти та впровадження їх у викладання предметів лінгвістичного циклу здобувачам вищої освіти педагогічного факультету.

Без знання української мови, дотримання мовленнєвої культури неможливо стати педагогом, оскільки вчитель повинен оволодіти всіма складовими мовленнєвої компетентності: бути грамотним, національно-мовно свідомим, вміти

лінгвістично мислити. Дієвим засобом трансформації з теорії в практику, зазначених компонентів, є робота з художнім текстом, оскільки саме в ньому можна простежити функціонування мовних одиниць усіх рівнів і розкрити його особливості не тільки під час вивчення теорії мови, а й на практичних заняттях предметів лінгвістичного циклу, застосовуючи різні види мовленнєвої діяльності. Добираючи лінгвістичний матеріал для аналізу на заняттях з сучасної української мови з практикумом, української мови (за професійним спрямуванням), низки тем з методики викладання української мови, варто надавати перевагу художнім текстам, а не окремим впра-

вам, хоча в них студенти можуть легко (уже умовою закладена підказка, і правильну відповідь неважко визначити) простежити мовні одиниці різних рівнів, а саме: слова, словосполучення, речення. На прикладі тексту, на відміну від вправ, ефективно досліджувати мовні одиниці в різних варіантах, формах, типах поєднання, в неочікуваних комбінаціях, розташованих в різних частинах тексту, як одиничних, так і повторювальних з різною частотою, що потребує свідомого аналізу, уваги, сформованості лінгвістичної спостережливості, тобто зумовлює активне засвоєння і теорії, і практики української мови, сприяє навчанню вільного володіння українською мовою, розвиває успішну мовленнєву особистість – таку, у якій сформована мовленнєва компетентність, що є ознакою духовного розвитку людини.

Аналіз досліджень. У сучасних умовах пошуку нових шляхів розвитку освіти значущості набуває практичне спрямування знань здобувачів вищої освіти, органічне поєднання викладання дисциплін лінгвістичного циклу з життєвими ситуаціями, особистісна орієнтація, демократизація та гуманізація у процесі навчання мови. Застосування в мовному освітньому процесі текстів різних стилів, їхні мовно-мовленнєві особливості, методику розвитку усного та писемного, монологічного й діалогічного мовлення, прийоми роботи з текстами тощо висвітлювало багато лінгводидактів. Серед них Варзацька Л., Вашуленко М., Горошкіна О., Дроздова І., Копусь О., Омельчук С., Мельничайко В., Литвиненко Н., Пентиліук М., Пономарьова К., Симоненко Т., Шульжук Н. тощо. У своїх наукових розвідках Златів Л., Любащенко О., Мордовцева Н., Яриніч О. акцентували увагу на важливості текстоцентричного підходу, що передбачає розвиток комунікативних умінь здобувачів освіти. Наша практика викладання предметів лінгвістичного циклу свідчить, що ще недостатньо вивченими залишилися окремі аспекти змісту методики навчання мови на основі художнього тексту, а саме: упровадження новітніх технологій у процесі вивчення мовно-мовленнєвого матеріалу на основі тексту; використання тексту з урахуванням суспільних і педагогічних вимог; сучасних підходів до формування мовленнєвої культури здобувачів початкової та вищої освіти.

Мета статті – висвітлити особливості використання художнього тексту в процесі формування мовленнєвої особистості майбутнього вчителя початкової освіти.

Виклад основного матеріалу. Широке значення терміну «текст» – матеріально виражене повідомлення або складний синтез повідомлень,

які характеризуються незмінними критеріями інтенціональності, інформативності, комунікативності, а також ознаками цілісності, зв'язності (когезії та когерентності), впорядкованості та членованості внутрішньої організації, автономності, відносної завершеності та прийнятності з різною мірою їхнього формально-структурного та функціонально-комунікативного втілення (Рябова, 2020: 173–176).

У менш вузькому значенні лексему «текст» вживають викладачі ЗВО та здобувачі вищої освіти. Для викладача текст – засіб формування системи цінностей, комунікативної, мовної, соціокультурної та загально освітньої компетентності студента, а для самого студента – джерело інформації, об'єкт вивчення, роздумів, естетичної насолоди тощо. Організуючи роботу на занятті на основі тексту, побудовану на різноманітних видах мовленнєвої діяльності студентів, звертаємо увагу, що зі зміною виду діяльності, функції тексту видозмінюються: під час висловлення (говоріння) – це тексти монологи й діалоги; читання – тексти для читання й мовленнєвого удосконалення мовлення, вироблення культури мовлення; аудіювання – аудіотексти; написання (письма) – матеріал для самовираження у формі письмової роботи. За словами Литвиненко Н. та Квіцинської В., вдало дібраний текст у процесі вивчення мови – це, з одного боку, мовленнєвий зразок певної структури, а з іншого, – ілюстрування функцій мовних одиниць; водночас текст – це взрєць побудови мовленнєвого висловлення, приклад повідомлення на ту чи іншу тему, мовленнєвої комунікації, наприклад, текст-діалог (Литвиненко, Квіцинська, 2021: 127).

У текстах можемо простежити не тільки функції окремих мовних одиниць, а й їх взаємозв'язки на різних мовних рівнях, що дозволяє вивчати ту чи іншу лінгвістичну категорію від її семантики та форми, лексико-граматичних ознак до закономірної функції. Така послідовність роботи над текстовим матеріалом сприяє засвоєнню мовного матеріалу не абстрактно, а усвідомлено, практично: мовні одиниці й лінгвістичні категорії сприймаються студентами як факти «живого» мовленнєвого акту.

Системне вивчення лексико-граматичного матеріалу на основі художнього тексту вносить у заняття певну емоційність, дає змогу демонструвати мовні одиниці в контексті художнього твору, мовлення епізодів якого наближене до повсякденного, звичного для студентів, поєднувати з розв'язанням комунікативних завдань, посилювати мотиваційне забезпечення освітнього процесу, розвивати чуття мови, викликати бажання гово-

рити і писати рідною мовою, стимулювати інтерес викладача й студентів до спільної діяльності.

Продемонструємо функціональний діапазон навчального тексту для формування мовленнєвої компетентності студентів на занятті з сучасної української мови з практикумом на першому курсі педагогічного факультету:

1. Формування лінгвістичних (лексикологічних) знань. Цей процес відбувається через добір завдань до визначених текстів, у яких об'єднано одиниці різних мовних рівнів, зроблено акцент на лінгвістичних елементах текстів (наприклад, знайти і вписати синоніми, визначити їх синтаксичну функцію, підкреслити певні лексичні явища чи частини мови тощо).

2. Формування мовленнєвих умінь і навичок, що здійснюється шляхом виконання вправ до текстів, завданнями яких є відтворення їх змісту (або частково, або повністю), наприклад, знайти й проаналізувати комунікативно значущу лексику, вписати ключові слова, дати відповідь на запитання до тексту, переказати текст, використавши певні лексичні, фразеологічні чи синтаксичні явища тощо.

3. Розвиток усного і писемного мовлення через застосування різних форм відтворення змісту прослуханого чи прочитаного тексту (наприклад, створити текст на основі опорних схем, картини, відео фрагмента, виконати в ролях окремі епізоди, скласти кінцівку чи початок тексту, продовжити чи доповнити вказані викладачем частини тексту, уточнити їх деталями, скласти діалог або монолог на основі ключових слів тексту тощо).

4. Розвиток смислового сприйняття тексту – розуміння та усвідомлення прослуханого або самостійно прочитаного.

На наше переконання, особливу вагу має змістовий рівень художніх і навчально-художніх текстів, оскільки саме семантичне наповнення вдало дібраних викладачем текстів впливає на розвиток особистості студента (морально-етичних рис, системи цінностей, особистісних орієнтацій) та формування його ключових та предметних компетентностей. Означені функції зумовлюють чітке окреслення змістових критеріїв відбору навчальних художніх текстів. Дроздова І. виокремила основні критерії для відбору таких текстів (Дроздова, 2010: 69–76). Беручи за основу її класифікацію критеріїв, ми для роботи зі студентами, добираючи тексти, користуємося такими критеріями:

а) соціокультурний (зміст тексту передбачає розширення знань студентів про загальнолюдські цінності, які необхідні для адаптації, реалізації особистості в соціокультурному середовищі);

б) лінгвістичний (текст повинен бути насиченим мовними одиницями, мовними явищами, відображати їх текстотвірні функції);

в) дидактичний (найкращі зразки текстів різних стилів повинні мати навчальний і виховний потенціал);

г) сенситивний (відповідність змісту тексту і його мовного оформлення віковим особливостям здобувачів освіти);

д) комунікативно-когнітивний (текст повинен формувати комунікативні вміння у рецептивних і продуктивних видах мовленнєвої діяльності; відповідати пізнавальним потребам студентів, формувати їхні світоглядно-ціннісні орієнтири).

Відповідно до окреслених і прокоментованих критеріїв вважаємо доцільним у процесі формування мовленнєвої компетентності здобувачів вищої освіти застосовувати тексти такої змістової спрямованості:

1. Лінгвістичні, зміст яких висвітлює наукові аспекти функціонування одиниць різних рівнів, історію розвитку мови, судження, погляди науковців, наприклад, на лексичні явища тощо (лінгвістичні розповіді, вірші про синоніми, омоніми, пароніми та інші).

2. Етнопедагогічні, що розкривають надбання українського народу у сфері навчання і виховання, доробок відомих етнопедагогів, народні традиції, звичаї та обряди, систему народних знань тощо (народні прислів'я, приказки, міфи та легенди).

3. Едукаційні (виховні), у яких висвітлюється інформація, що впливає на розвиток особистості студента, формує світогляд, цінності, допомагає організувати власну діяльність, сприяє саморозвитку і самоосвіті.

Добір і використання таких текстів в освітньому процесі уможливить формування мовленнєвої компетентності як складової комунікативної та загально освітньої, оскільки зміст текстів є ефективним засобом впливу на когнітивну, емоційну, освітню діяльність особистості.

Майбутні вчителі повинні розуміти, що художні тексти, які складають найбільший масив змісту вправ підручників української мови та читання у початкових класах, побудовані за законами асоціативно-образного мислення; у яких завжди є підтекст. Слова у цих текстах не тільки передають інформацію, але і є основним засобом створення образу. Їх роль – вплив на емоційність, чуттєвість особистості. Такі художні тексти порушують і вирішують естетичні, морально-етичні проблеми. Характеристика художніх творів за родо-жанровими ознаками (епічні, ліричні, драматичні) дає змогу виокремити в кожному з них ті

характеристики, які вирізняють той чи інший твір з-поміж інших, художніх. Одна з них – це багатоваріантність його прочитання, що допускає можливість різних трактувань смислу твору. У статті Мартиненко В. «Формування прогностичних умінь молодших школярів: аналіз підручників з читання» висловлена думка про можливість існування лише «певних меж свободи модифікації змісту». Модифікації, які не виходять за ці межі і не призводять до спотворень смислу, одержали назву «еквівалентних» (Мартиненко, 2020: 86).

Зазначена ознака художнього тексту водночас зумовлює появу різних версій, створення оригінальних, цікавих навчальних ситуацій, спонукає до творчого обговорення, диспуту, а також нетипового підходу до структури заняття, застосування методів і прийомів, які допоможуть зрозуміти студентам авторську позицію, основний смисл твору, висловлювати свої думки про прочитане, але у межах «еквівалентних» модифікацій.

Велику роль у роботі з художнім текстом відіграє оптимальний вибір методів, прийомів і засобів навчання, ефективність використання яких в тій чи іншій навчальній ситуації, на думку Мартиненко В., Науменко В., Савченко О.,

підказує сам художній текст. Необхідно, щоб застосовані педагогом методи та прийоми досягли кінцевої мети та були дієвими, а завдання до тексту – поступовими, логічними кроками на шляху до досягнення очікуваного результату.

Ефективними методами для формування мовленнєвої компетентності майбутнього вчителя початкової освіти вважаємо лінгвістичний експеримент та концептуальний аналіз.

Лінгвістичний експеримент передбачає деформування авторського тексту, штучне придумування (творення) його варіантів, що дає змогу навчитися студентам давати оцінку і добирати мовні засоби з урахуванням їх смислових й емоційно-оцінних відтінків у значенні, стилістичних функцій.

У процесі викладання предметів лінгвістичного циклу серед прийомів лінгвістичного експерименту застосовуємо такі:

- 1) видалення мовного явища з тексту;
- 2) заміна в тексті мовних елементів, що виконують однакову функцію або подібну;
- 3) розгортання, розширення тексту;
- 4) згортання, скорочення тексту;
- 5) трансформація (перетворення, перебудова) синтаксичних конструкцій;
- 6) перестановка слів та інших мовних одиниць;
- 7) уніфікація – зняття багатогранності тексту;
- 8) порушення зв'язку між окремими компонентами або складовими частинами тексту.

Один і той же вид експерименту може повторюватися упродовж вивчення лінгвістичної теми, але його мета на кожному окремому занятті буде іншою. Педагог може застосовувати метод лінгвістичного експерименту, передбачаючи одну і ту ж мету, тоді дослідження будуть різних видів.

Однією з основних форм роботи з художнім концептом є концептуальний аналіз. Його сутність виявляється у виведенні зі змісту всього тексту базового концепта, а також знань про цей концепт, які складають його концептосферу (Білобровська, 2023: 127–133).

Останнім часом науковці вивчають можливості й доцільність використання концептуального аналізу на заняттях лінгвістичного циклу, який поєднує лінгвістичний, комунікативний, лінгвокультурологічний аспекти роботи з художнім текстом. На думку Копусь О., Пасечник С., Приходько І., культурний (художній) концепт – це згорнутий текст, культурно-семіотичний феномен, у якому поєднуються архітипічні і міфопоетичні параметри, а також культурно-історичні знання про текст. Зміст художніх концептів, притаманних тому чи іншому майстру слова, визначається особливостями його світогляду, художньо-образного світосприймання та індивідуально-авторської картини світу.

Концептуальний аналіз художнього тексту ми розглядаємо як особливий тип текстуального аналізу, під час проведення якого увага акцентується на художньому концепті, що є смисловою та естетичною категорією, універсальним художнім досвідом, який закріплений у культурній пам'яті та використовується як будівельний матеріал для формування нового художнього смислу (побудові власних висловлюваннях, що містять знання про концепт, уміння його інтерпретувати до конкретних умов спілкування, потреб особистості).

Мета навчального концептуального аналізу на всіх етапах становлення мовної особистості – поетапне формування системного знання про поняття, яке існує у свідомості мовця як носія української культури і яке відображене у певних мовних стереотипах, що дозволяє створювати свою власну мовну картину світу (Копусь, 2015: 56–62). Методика розвитку мовлення на основі концептів української культури містить прийоми раціонального (логічного) та ірраціонального (інтуїтивно-асоціативного) аналізу слова як одиниці мови, мовлення і тексту, створює умови для успішної гармонізації «картини світу» мовної особистості.

У загальних рисах методичну модель концептуального аналізу можна уявити так:

– аналіз художнього концепту (творів народної творчості, художніх текстів), який містить ключові

чову лексемі в індивідуально-авторському контексті, що дозволяє виділити концепт, виявити його специфічні риси у контексті та роль у побудові тексту, інформаційне, культурне та художньо-образне наповнення;

– укладання словесного портрету слова-концепта (лексема на рівні Словника – лінгвістичного та енциклопедичного: робота зі словниковими статтями різних типів та побудова на їх основі власних словникових статей);

– робота з фразеологізмами, пареміями (добір фразеологізмів, що містять аналізований концепт, прислів'їв та приказок, їх аналіз, виявлення значення концепта у кожному випадку, спостереження за стилеутворювальною роллю концепта);

– добір означень до концепту, які виступали б епітетами на позначення предметних, емоційно-чуттєвих, характерологічних і ситуативних ознак, що дозволяє виявити рівень розуміння й сприймання значення концепту, підготувати до побудови власних висловлювань, збагатити мовлення новими влучними словами-ознаками;

– створення власного контекстуально-метафоричного портрета слова на рівні словосполучення і мікротексту (написання творів – мініатюр, побудова речень, складання загадок, відгадками яких виступало б слово – концепт тощо);

– побудова власного словесного портрета концепта (слово на рівні зв'язного тексту і в діалозі культур);

– розв'язання ситуативних лінгвокультурологічних завдань.

Ця методична модель не є остаточною, залежно від характеру концепту можна окремі пункти вилучати або доповнювати іншими, наприклад, використовувати не один художній текст, а проводити порівняльний аналіз декількох невеликих уривків, які б доповнювали змістові, асоціативні аспекти концепту, або подавати діахронічні відомості, аналізувати тексти різних стилів, поєднувати роботу над словом і творами мистецтва – музикою, картинами, гравюрами тощо.

Висновки. Цілеспрямований добір текстів і завдань, продумана система роботи, що передбачає виконання значної кількості упорядкованих і взаємопов'язаних навчальних дій студентів на невеликому текстовому матеріалі, дає змогу ефективно організувати процес формування мовленнєвої компетентності здобувачів вищої освіти в контексті їхньої майбутньої мовної діяльності, створити активне мовленнєве середовище, сприяти мовленнєвому розвитку, удосконаленню чуття мови, комунікативних умінь, формуванню мовленнєвої особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бехта, І. А. Художній текст у сфері новітніх когнітивних студій. *Закарпатські філологічні студії* : науковий журнал. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2019. Т. 1. Вип. 9. С. 57–62.
2. Білобровська, К. О. Поняття «концепт» і «концептосфера» у літературознавчому вимірі. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика». Вип. 32, т. 2. 2023. С. 127–133.
3. Дроздова І. П. Критерії добору текстів для навчання професійного мовлення студентів нефілологічного профілю у ВНЗ. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти*. Харків. 2010. Вип. 16. С. 69–76.
4. Копусь О. А. Роль концептуального аналізу художнього твору в формуванні текстової компетентності майбутніх учителів української мови і літератури. *Наука і освіта*. Одеса : Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. 2015. № 2. С. 56–62.
5. Литвиненко Н. П., Квіцинська В. В. Навчальний текст як засіб формування мовностилістичної компетентності іноземних студентів. *Tasks and problems of science and practice. Pedagogical sciences*. Berlin, Germany. 2021. С. 126–129).
6. Любашенко О. В. Текстосцентричний підхід у побудові лінгводидактичних стратегій навчання в університеті. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія : Педагогічні та історичні науки*. 2013. Вип. 112. С. 107–113.
7. Мартиненко В. О. Формування прогностичних умінь молодших школярів: аналіз підручників з читання інноваційна педагогіка. *Теорія та методика навчання (з галузей знань)*. Випуск 28. 2020. С.82–88.
8. Мордовцева Н. Особливості реалізації текстосцентричного підходу в навчанні професійного мовлення студентів. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*, (38 (2)). 2020. С. 63–68.
9. Оліяр М. Методика навчання мови на основі тексту: сучасні підходи. *Освітні обрії*. № 1(52), 2021. С. 69–73.
10. Пасечник С. Є. Метод концептуального аналізу у сучасних вітчизняних лінгвістичних дослідженнях. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Мовознавство*. 2007. Том 2. URL: http://movoznavstvo.com.ua/download/pdf/2007_2/32.pdf (дата звернення 05.10.2024).
11. Приходько І. В. Художній текст в аспекті концептуального аналізу. *Філологічні науки: сучасні тенденції та фактори розвитку*. Одеса : Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень». 2017. С. 83–86.
12. Пронін О. М. Комплексні вправи з текстом для формування мовних, мовленнєвих та комунікативних вмінь. Луцьк : Оберіг, 2016. 65 с.
13. Рябова К. О. Цілісність і зв'язність як основні текстуальні категорії. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Том 31 (70), № 4, Ч. 2. 2020. С. 173–176.

14. Яриніч О. Ф. Використання інноваційних технологій на уроках української мови в аспекті текстоцентричного принципу навчання, 2020. URL: <https://genezum.org/library/vykorystannya-innovatsiynyh-te> (дата звернення 11.11.2024).

REFERENCES

1. Bekhta, I. (2019) Khudozhnii tekst u sferi novitnikh kohnityvnykh studii [Fiction text in the field of modern cognitive studies]. Zakarpatski filolohichni studii : naukovyi zhurnal. Uzhhorod : Vydavnychiy dim «Helvetyka», T. 1. Vyp. 9. S. 57–62. [in Ukrainian].
2. Bilobrovska, K. O. Poniattia «kontsept» i «kontseptosfera» u literaturoznavchomu. [The concepts of «concept» and «conceptosphere» in literary studies]. Zakarpatski filolohichni studii : naukovyi zhurnal. Uzhhorod : Vydavnychiy dim «Helvetyka». Vyp. 32, t. 2. 2023. S. 127–133. [in Ukrainian].
3. Drozdova I. (2010) Kryterii doboru tekstiv dlia navchannia profesiinoho movlennia studentiv nefilolohichnoho profilu u VNZ [Criteria for the selection of texts for teaching professional speech of non-philology students at universities]. Vykładannia mov u vyshchyykh navchalnykh zakladakh osvity. Kharkiv. Vyp. 16. S. 69-76. [in Ukrainian].
4. Kopus O. (2015) Rol kontseptualnoho analizu khudozhnoho tvoriv u formuvanni tekstovoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv ukrainskoi movy i literatury [The role of conceptual analysis of a work of art in the formation of textual competence of future teachers of Ukrainian language and literature]. Nauka i osvita. Odesa: Pivdenoukrainskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K. Ushynskoho. № 2. S. 56–62. [in Ukrainian].
5. Lytvynenko N., Kvitsynska V. (2021) Navchalnyi tekst yak zasib formuvannia movnostylistychnoi kompetentnosti inozemnykh studentiv. [Educational text as a means of forming linguistic and stylistic competence of foreign students]. Tasks and problems of science and practice. Pedagogical sciences. Berlin, Germany. S.126–129. [in Germany].
6. Liubashenko O. (2013) Tekstotsentrychnyi pidkhid u pobudovi lnhvodydaktychnykh stratehii navchannia v universyteti. [Text-centric approach in building linguodidactic strategies for university learning]. Naukovi zapysky Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M. Drahomanova. Seriiia : Pedahohichni ta istorychni nauky. Vyp. 112. S. 107–113. [in Ukrainian].
7. Martynenko V. (2020) Formuvannia prohnostychnykh umin molodshykh shkolariv: analiz pidruchnykiv z chytannia innovatsiina pedahohika [Formation of predictive skills of younger schoolchildren: analysis of reading textbooks innovative pedagogy] Teoriia ta metodyka navchannia (z haluzei znan). Vypusk 28. S.82–88. [in Ukrainian].
8. Mordovtseva N. (2020) Osoblyvosti realizatsii tekstotsentrychnoho pidkhodu v navchanni profesiinoho movlennia studentiv [Features of implementing a text-centric approach in teaching students professional speech]. Pedahohichna osvita: Teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika, (38 (2)). S. 63–68. [in Ukrainian].
9. Oliiar M. (2021) Metodyka navchannia movy na osnovi tekstu: suchasni pidkhody [Text-based language learning methodology: modern approaches] Osvitni obrii № 1(52). S.69–73. [in Ukrainian].
10. Pasechnyk S. (2007) Ye. Metod kontseptualnoho analizu u suchasnykh vitchyznanykh lnhvistychnykh doslidzhenniakh [The method of conceptual analysis in modern domestic linguistic research]. Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Seriiia: Movoznavstvo. Tom 2. [Elektronnyi tekst]. URL: http://movoznavstvo.com.ua/download/pdf/2007_2/32.pdf [in Ukrainian].
11. Prykhodko I. (2017) Khudozhnii tekst v aspekti kontseptualnoho analizu. Filolohichni nauky: suchasni tendentsii ta faktory rozvytku [Artistic text in the aspect of conceptual analysis. Philological sciences: modern trends and development factors]. Odesa: Pivdenoukrainska orhanizatsiia «Tsentri filolohichnykh doslidzen». S.83–86. [in Ukrainian].
12. Pronin O. (2016). Kompleksni vpravy z tekstem dlia formuvannia movnykh, movlennievnykh ta komunikatyvnykh vmin [Comprehensive exercises with text to develop language, speech and communication skills]. Lutsk : Oberih. 65 s. [in Ukrainian].
13. Riabova K. (2020) Tsilisnist i zviaznist yak osnovni tekstualni katehorii [Integrity and coherence as basic textual categories]. Vcheni zapysky TNU imeni V. Vernadskoho. Seriiia: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii. Tom 31 (70), № 4, Ch. 2. S.173–176. [in Ukrainian].
14. Yarynich O. (2020) Vykorystannia innovatsiinykh tekhnolohii na urokakh ukrainskoi movy v aspekti tekstotsentrychnoho pryntsyphu navchannia [The use of innovative technologies in the lessons of the Ukrainian language in the aspect of the text-centric principle of learning]. [Elektronnyi tekst]. URL: <https://genezum.org/library/vykorystannya-innovatsiynyh-tehnologiy-na-urokah-ukrainskoi-movy-v-aspekti-tekstocentrychnogo-pryntsyphu-navchannia> [in Ukrainian].